

savezu. Ovo kratko poglavlje gotovo se u potpunosti bavi idejom kako baptistička savezna teologija naglašava *novinu* Novoga saveza, za razliku od prezbiterijanaca koji zapravo „nisu vjerovali da je Novi savez bio nov.“ Glavna razlika između Staroga i Novoga saveza ticala se uvjetnosti Staroga i bezuvjetnosti Novoga. „Ispred obećanja Staroga saveza prethodilo je „ako,“ što ga je činilo uvjetnim o čovjekovoj poslušnosti, dok su obećanja Novoga saveza obilježena božanskim monergizmom“ (str. 148). Štoviše, okosnica bezuvjetne naravi Novoga saveza ticala se činjenice što je Krist ispunio uvjete Saveza utemeljena na djelima potvrđena u Starom savezu. „Dakle, Novi savez bio je bezuvjetan za sve njegove članove, ali ne i za njihova posrednika: Krista“ (str. 149). Nadalje, Novi savez obećava da će svi njegovi članovi „sudjelovati u suštini Saveza milosti“ (str. 153). Ta suština Saveza milosti odnosila se na tri blagoslova: „Zakon upisan u srcima (novo rođenje), osobna i spasonosna spoznaja Boga i oprostjenje grijeha“ (str. 153). Štoviše, Bog se pobrinuo da izrazi kako ta suština neće biti baština samo dijela njegova naroda, nego sviju u Jeremiji 31,34: „I neće više učiti drug druga ni brat brata govoreći: ‘Spoznavte Jahvu!’, nego će me svi poznavati, i malo i veliko – riječ je Jahvina – jer ću oprostiti bezakonje njihovo i grijeha se njihovih neću više spominjati.“

Na kraju, možemo zaključiti kako je knjiga Pascala Denaulta važan doprinos razvoju suvremene protestantske teološke misli. U vrijeme kada se prezbiterijanska savezna teologija prepire oko sličnih pitanja o kojima govori ova knjiga (Kline vs. Murray/Gaffin), dispencionalistička teologija postaje sve progresivnija, a svjedoci smo i nastanka takozvane *nove savezne teologije*, nije na odmet zaviriti u povijesne spise partikularnih/reformiranih baptista (među kojima, između ostalog, nalazimo i Charlesa Spurgeona) u nadi da ćemo pronaći već razrađene odgovore na suvremena pitanja, svjesni kako „nema ništa novoga ispod sunca“.

Miroslav Balint-Feudvarski

Cornelius Platinga JR.

Reading for Preaching: the preacher in conversation with storytellers, biographers, poets, and journalists

William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 2013., 133 str.

Put do čovječjeg srca ekspedicija je u potrazi za smislom života. Zato se pred mnogim kršćanskim propovjednicima uvijek iznova nameće zadatak kako iskopati dragocjene bisere i podijeliti ih sa svojim slušaocima. Dotaknuti slušaoca u dubinu duše, uzdrmati mu duh, probuditi interes, identificirati ono što ga zaoku-

plja, potaknuti na reakciju neki su od ciljeva koje propovjednik pokušava postići. U knjizi *Reading for Preaching (Čitanjem do propovijedanja)* Cornelius Platinga navodi čitanje kao jedan od značajnih puteva koji vode do srca slušaoca.

Platinga je predsjednik emeritus na Calvin Theological Seminary, te predavač istraživač na Calvin Institute of Christian Worship. Piše knjige i članke kršćanske tematike koje izdaje u poznatijim izdanjima poput *Christianity Today* te *Christian Century*. Od 2003. zajedno s nekoliko kolega drži seminare na temu *Čitanjem do propovijedanja* koji su dostupni studentima, ali i propovjednicima. Zahvaljujući tim seminarima nastala je i ova knjiga.

Knjiga je manjeg opsega, sveukupno 133 stranice. Osim predgovora, liste odabranih (preporučenih) čitanja i završne poruke, knjiga je podijeljena na šest poglavlja, od kojih se posljednja tri mogu svesti na jedno poglavlje.

U prvom poglavlju, *Uvod u razgovor*, autor propovjednika prije svega vidi kao slušaoca. Osluškiivanje je dobar preduvjet za dobru propovijed. Osluškujući Bibliju i iskustva njezinih protagonista propovjednik zna kako svoje slušaoce navesti da se poistovjete s njima. Međutim, da bi se Evanđelje dostojno predstavilo slušačima, ponekada je potrebno prezentirati ga na novi i drukčiji način. U tom smislu autor smatra da je korisno upotrebljavati djela poznatih svjetskih autora jer se njima mogu nadopuniti mjesta o kojima Biblija manje govori. Književnost u tome ima posebno mjesto. Zato propovjednik treba čitati.

Drugo poglavlje bavi se obogaćivanjem propovijedi književnim ilustracijama. Ilustracijama propovjednik dolazi do boljih razloga, do produbljivanja misli. Autor napominje da propovjednici u sklapanju svojih propovijedi često koriste jednostavne priče koje su nekada i površne, bez dubine. On radije preporuča da se do kvalitetnih ilustracija dolazi čitanjem dobrih pisaca. Ono što me donekle zateklo kod drugog poglavlja jest autorova preporuka da propovjednik pročitati makar jedno književno djelo godišnje. Odmah mi se nametnulo pitanje, može li propovjednik uopće što poboljšati u svom propovijedanju čita li jedno književno djelo godišnje? Dobio sam dojam da je ovom preporukom pisac donekle poništio preporuku kojom se knjiga bavi.

U trećem poglavlju autor podsjeća na važnost kvalitete komuniciranja. Kao što dobar objed ovisi o kvaliteti namirnica, isto tako kvaliteta propovijedi ovisi o kvaliteti komuniciranja. Propovjednik treba znati gospodariti jezikom, baviti se verbalnom ekonomijom. Treba imati velike škare kojim će odstraniti svaku bespotrebnu riječ i misao. Zato autor navodi nekoliko pravila kojima se propovjednik treba pozabaviti. Ne frustrirati svoje slušaoce, ne tratiti njihovo vrijeme, s vremena na vrijeme ih obradovati, truditi se dotaknuti im srce, neka su od tih pravila.

Posljednje tri poglavlja mogu se svesti na jedno veće poglavlje, a to je uloga mudrosti u propovijedanju i življenju. Autor je svjestan da u crkvama postoje

određene različitosti za koje treba imati mudrosti da bi se adresirale. Autor podsjeća da je važno da do izražaja dođe propovjednička svestranost. Da propovjednik zna ponešto o svemu, od Mozarta pa sve do hip hopa. Da ima sposobnost rasuđivanja i emocionalnu inteligenciju. Tako će uspjeti razumjeti potrebe zajednice.

Knjiga je pisana jednostavnim stilom i očita je namjera autora da knjiga bude dostupna širem čitateljstvu. Tako će najbolja publika za knjigu biti oni koji se bave propovijedanjem, kao i svi drugi koji žele znati više o propovijedanju. Svrha djela je potaknuti propovjednike na čitanje da bi tako obogatili svoje propovijedanje. I to posebice na čitanje djela pripovjedača, biografa, pjesnika i novinara, kako i sam podnaslov knjige sugerira. Time on ne umanjuje značaj klasičnih metoda nastanka propovijedi, kao što su upotreba biblijskih komentara, uloga Duha Svetog, vlastito iskustvo stečeno u kršćanskoj službi, ili misli i teologije poznatih teologa, već on radije to vidi kao dodatak tomu.

Mada podnaslov knjige sugerira da se propovjednika želi staviti u razgovor (oslušivanje) s pripovjedačima, biografima, pjesnicima i novinarima, očito je da autor većinu svoje građe temelji na pripovjedačima. Poglavlja su naprosto isprepletena književnim djelima svjetski poznatih književnika, a koja služe razradi tema određenih poglavlja. Često se spominju djela poput Steinbeckovih *Plodova gnjeva*, Hugoovi *Jadnici*, *Harry Potter* J. K. Rowling, djela Dostojevskog, Tolstoja, kao i djela drugih autora. To čini jer umjetničku književnu građu vidi kao dobar materijal za izradu propovjedi. Na trenutke se čini da bi se ovo djelo moglo upotrijebiti kao presjek srednjoškolske lektire. Uz pripovjedače i biografi se često mogu koristiti kao izvor nadahnuća. I to iz razloga što je lako poistovjetiti slušateljstvo s glavnim likovima biografija. Unutar svog razgovaranja autor pjesništvu posvećuje najmanje pozornosti, jer ga vidi više kao način razvijanja govorničkih sposobnosti.

Na kraju, kad se ova knjiga svede na temeljnu premisu, ona je poticaj na čitanje. Propovjednik mora čitati. Tako će se obogatiti i tako će obogatiti druge. Kada poziva propovjednika na čitanje, Platinga ne tvrdi da propovjednici nisu biblijski potkovani ili da im ne nedostaje iskustva ili hoda u Duhu. On potiče propovjednika da se uhvati u koštac sa svijetom kojemu je možda prije pridavao manje pažnje. To je svijet pripovjedača, autobiografa, pjesnika i novinara. On će dodatno obogatiti propovijedi i pomoći propovjednicima da imaju utjecaj na svoje slušače.

Ivan Karadža